

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FAKULTA TĚLESNÉ KULTURY

**DOSTUPNOST VYBRANÝCH OBJEKTŮ V PROSTĚJOVĚ PRO OSOBY SE
SLUCHOVÝM, TĚLESNÝM A ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM**

Bakalářská práce

Autor: Jana Vláčilová
Aplikovaná tělesná výchova
Vedoucí práce: Mgr. Svatava Panská
Olomouc 2011

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Jana Vláčilová

Název bakalářské práce: Dostupnost vybraných objektů v Prostějově pro osoby se sluchovým, tělesným, a zrakovým postižením

Pracoviště: Katedra Aplikovaných pohybových aktivit

Vedoucí práce: Mgr. Svatava Panská

Rok obhajoby: 2011

Abstrakt: V bakalářské práci je charakteristika, dostupnost a vlastní zhodnocení vybraných objektů pro sluchově, zrakově a tělesně postižených jedinců v Prostějově, dále je obohacena o další pojmy, které souvisejí s touto problematikou. Práce nabízí celkový přehled objektů, které je možno navštívit ve volném čase a jak jsou dostupné občanské vybavenosti.

Klíčová slova: sluchové postižení, tělesné postižení, zrakové postižení, vybrané objekty, komunikace, kompenzační pomůcky

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Jana Vláčilová

Title of the bachelor thesis: Accessibility of chosen objects for deaf, handicapped and blind people in Prostějov.

Department: department of Adapted Physical Activity

Supervisor: Mgr. Svatava Panská

Year of presentation: 2011

Abstract: In bachelors thesis is characteristic, accessibility and evaluation of chosen objects for deaf, handicapped and blind people in Prostějov, it is also enriched of other terms which are conected with this issues. Thesis offers general view of objects, which are able to visit in free time and accessibility of public facilities.

Keywords: deafness, handicap, blindness, chosen objects, communication, compensative tools

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně s odbornou pomocí Mgr. Svatavy Panské, uvedla jsem všechny použité literární odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 29. 7. 2011

.....

Děkuji Mgr. Svatavě Panské a pracovníkům vybraných objektů, kteří mi poskytli informace potřebné pro zpracování k mé bakalářské práci.

OBSAH

1 Úvod	8
2 Přehled poznatků	9
2.1 Postižení.....	9
2.2 Zdravotní postižení.....	9
2.3 Komunikace.....	10
2.3.1 Komunikace neverbální.....	10
2.3.2 Komunikace alternativní.....	10
2.3.3 Komunikace augmentativní.....	11
2.4 Volný čas.....	11
2.5 Sluchové postižení.....	12
2.5.1 Kompenzační pomůcky pro osoby se sluchovým postižením.....	13
2.5.1.1 Sluchadla.....	13
2.5.1.2 Kochleární implantát.....	14
2.5.2 Komunikace osob se sluchovým postižením.....	15
2.5.2.1 Znakový jazyk.....	15
2.5.2.2 Odezírání.....	15
2.6 Tělesné postižení.....	17
2.6.1 Kompenzační pomůcky pro osoby s tělesným postižením.....	17
2.6.2 Komunikace osob s tělesným postižením.....	19
2.6.2.1 Desatero rad.....	20
2.7 Zrakové postižení.....	21
2.7.1 Zrak a hygiena.....	21
2.7.2 Kompenzační pomůcky pro osoby se zrakovým postižením.....	22
2.7.3 Prostorová orientace.....	23
2.7.4 Komunikace a kontakt s nevidomými.....	24

3	Cíl práce	26
4	Metodika	27
	4.1 Výběr objektů.....	27
5	Výsledky	28
	5.1 Kulturní a volnočasová část.....	29
	5.2 Ekonomická a sociální část.....	45
6	Diskuze	53
7	Závěr	54
8	Souhrn	55
9	Summary	56
10	Referenční seznam	57

1 Úvod

Nejen já, ale každý z nás se během svého života určitě setkal s postiženou osobou, ať už to bylo se sluchovým, tělesným nebo zrakovým postižením. Tato skupina lidí má svým způsobem velmi odlišný život. Jeho jednotlivě složky jako komunikace, mobilita, vzdělávání, trávení volného času jsou zcela specifické.

Osoby se sluchovým postižením jsou převážně limitované v komunikaci. Potřebují k dorozumívání buď znakový jazyk nebo využívají tlumočnické služby. Hlavní preference ve vztahu s intaktní populací je odezírání, které využívá naprostá většina osob se sluchovým postižením. U osob s tělesným postižením mohou nastat problémy v mobilitě, v dostupnosti do různých objektů a lokalit. Zde je důležitý bezbariérový přístup, který bohužel i v dnešní moderní době, době různých vymožeností a technologií, není zase tak samozřejmá věc. Lidé se zrakovým postižením mají velmi ztíženou orientaci v prostoru. Je jasné, že pokud se s tímto handicapem člověk narodí, učí se od malička pohybovat v prostoru a využívat různé záchytné body. Pokud ale jedinec přijde o zrak v mladém věku nebo v dospělosti, určitě je to pro něj velký zásah do života. Je samozřejmé, že lidé s handicapem si musí vyřizovat i různé osobní povinnosti na úřadech, musí rovněž k lékařskou prohlídku nebo do zdravotních zařízení.

V dnešní době jsou k dispozici různé pomůcky a služby. Ty poskytují potřebné informace ať už z oblasti sociální, ekonomické, právní, vzdělávací, zdravotní aj.

Pro osoby se zdravotním postižením existuje různá nabídka občanských sdružení, neziskových organizací, které vytváří širokospektrální nabídku aktivit, ať už se jedná o aktivity sportovního charakteru nebo naopak kulturního vzdělávání.

Tělesná kultura je významnou složkou všestranné harmonické kultury člověka. Již v antice byla ideálem jednota krásy tělesné a duševní pohody. Vede k seberealizaci, naplňování a k prožívání plnohodnotného života. Jedincům se sluchovým, tělesným a zrakovým postižením může pomoci v zařazení se do intaktní společnosti.

Jelikož jsem studentka oboru Aplikované tělesné výchovy a pohybuji se v tomto tématu již několik let, bylo mým hlavní úkolem vytvořit stručný přehled vybraných objektů v Prostějově pro osoby sluchově, tělesně a zrakově postižené. Je důležité ukázat těmto lidem, která místa mohou navštívit a kde by nebyli svým handicapem limitováni.

Člověk totiž nikdy neví, jak jeho život bude probíhat, jaké nástrahy mu život připraví a je jen na nás, jak se s nimi vyrovnáme.

2 Přehled poznatků

Do této kapitoly jsem zakomponovala především tyto pojmy jako je postižení, zdravotní postižení, různé druhy komunikace, volný čas, sluchové, tělesné, zrakové postižení a kompenzační pomůcky pro zmiňovaná postižení. Uvedené pojmy jsou nedílnou součástí života osob jak s postižením, tak bez postižení. Různí autoři mají na ně odlišné názory.

2.1 Postižení

„ Postižení (affliction, disability) - jakákoliv porucha, duševní nebo tělesná, dočasná, dlouhodobá nebo trvalá anebo hendikep, který jedinci brání účinně se přizpůsobit běžným nárokům života “ (Hartl & Hartlová, 2000, 442).

Dle doporučení světové zdravotnické organizace WHO je handicap znevýhodnění jedince, který může zamezovat nebo omezovat výkon jeho normální role. Míra, v níž je postižený jedinec handicapován, je tedy dána tím, jaké podmínky společnost vytvoří jedinci pro překonání důsledků postižení (Hartl & Hartlová, 2000).

Průcha, Walterová & Mareš (2003, 171), tito autoři se zmiňují o pojmu postižený jedinec jako o „ různém druhu trvalého, tělesného, duševního, smyslového nebo řečového poškození, které mu bez speciální pomoci víceméně znemožňuje splňovat požadavky běžného vzdělávacího procesu a provozu “.

2.2 Zdravotní postižení

Sovák a kolektiv (2000, 272) popisují zdravotní postižení jako „ jednu ze základních pojmových kategorií v somatopedii (pro osoby nemocné a zdravotně oslabené). V současnosti se používá jako shrnující označení pro všechny vady či poruchy, defekty či anomálie. Místo o osobách defektních, vadných či úchylných se hovoří ohleduplněji jako o osobách zdravotně postižených “.

Dle Hartla & Hartlové (2000, 442) je zdravotní postižení „ dlouhodobý nebo trvalý stav, který nelze léčbou zcela odstranit; lze však nepříznivý dopad zmírnit soustavou promyšlených opatření “.

2.3 Komunikace

Komunikace je základním prostředkem pro uskutečnění jakéhokoliv procesu, vždy jde o sdělování a přijímání různých informací a to zejména mezi lidmi (Průcha, 2009).

Podle Hartla & Hartlové (2000, 265) je „ dorozumívání a sdělování, přičemž obecně komunikace není specificky lidským projevem a existuje i u živočichů “.

Komunikace jako přijímání vztahů a výměna informací je sociálním aktem. Člověk má nejenom základní potřebu s druhým komunikovat, nýbrž komunikace představuje také nutnou podmínku pro jeho vývoj a to jak duševních schopností, tak i jako základ emocí a chování. Každý člověk disponuje vícero možnostmi komunikace, mezi nimiž je nejvýznamnější řeč. Hlasitá komunikace je zvláštní forma komunikace, která je stále k dispozici, překonává vzdálenosti, je uchovatelná a tím není vázaná na současnost mezilidské komunikace. Její realizace předpokládá společnou zásobu znaků a schopnost informace přijmout, dekodovat, zpracovat a uchovat, ale také je kódovat a posílat. Hlasitý komunikační akt je komplikovaný proces, determinovaný rozmanitou vnitřní a vnější kapacitou a tím i snadno narušitelný (Vítková, 2000, 121).

2.3.1 Komunikace neverbální

Někdy také označována jako řeč těla; dalo by se říci, že je to počátek dorozumívání, předtím než jsme začali používat mluvu. Dorozumívali jsme se gesty, hlasovými zvuky a mimikou, což odpovídá jednomu vývojovému stadiu lidského rodu. Byli jsme schopni vyjádřit pouze své základní potřeby. Neverbální komunikace má výrazně chudší slovník (Linhartová, 2007).

2.3.2 Komunikace alternativní

Nahrazení mluvené řeči pomocí různých obrázků, fotografií, piktogramů, makatonů, tabulek, Bliss systém aj. (Vítková, 2006).

Průcha, Walterová & Mareš (2003, 20) definují alternativní komunikaci takto „ jsou to systémy, které slouží jako náhrada mluvené řeči. Hrají důležitou roli při integraci postižených jedinců, kteří nemohou komunikovat v běžné řeči “.

2.3.3 Komunikace augmentativní

„ Podporuje již existující komunikační schopnosti, které však nestačí k dorozumění, ale usnadňují porozumění řeči i vlastní vyjadřování “ (Vítková, 2006, 121).

Průcha, Walterová & Mareš (2003, 21), tito autoři zmiňují augmentativní komunikaci opět jako „ systémy, které podporují již existující komunikační možnosti postižených jedinců, zvyšují kvalitu porozumění jejich řeči a usnadňují jim vyjadřování “ .

2.4 Volný čas

Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociální role. Někdy se vymezuje jak čas, který zbývá po splnění pracovních a nepracovních povinností - to je tzv. zbytková reziduální teorie volného času rozšířená zejména v německé literatuře. Přesnější a úplnější je však charakterizován jako činnost, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jej na základě svého rozhodnutí a který mu přináší příjemné zážitky a uspokojení. Jako hlavní funkce volného času se uvádějí: odpočinek (regenerace pracovní síly), zábava (regenerace duševních sil), rozvoj osobnosti (spoluúčast na vytváření kultury) (Hofbauer, 2004, 13).

Podle toho, jak disponujeme s časem, ho můžeme rozdělit na čas pracovní (ve kterém vykonáváme svoji profesní roli), mimopracovní (kde vykonáváme sociální role, bez ekonomického charakteru, ale s nezbytným charakterem) a pak zbývající volný čas, se kterým disponujeme podle vlastní vůle a kde člověk provádí činnost bez jakéhokoliv ekonomického prospěchu. S volným časem můžeme spojit i životní styl. Ukazatelem životního stylu je, jak člověk dokáže využít volný čas (Hodaň, 2007).

2.5 Sluchové postižení

„ Postižení sluchové (hearing disability) - porucha sluchu bez ohledu na typ a velikost ztráty “(Hartl & Hartlová, 2000, 442).

Jedinci se sluchovým postižením představují ve společnosti nehomogenní skupinu. Jejich rozdílnost je dána především různou strukturou a hloubkou sluchové vady, dobou, kdy vznikla a celkovou úrovní rozvoje jedince (Souralová, Langer, 2005).

„ Sluchová vada je velmi závažné postižení, které narušuje vztahy jedince s prostředím i jeho kontakty s ostatními lidmi “ (Ludíková a kol, 2006, 33).

Za sluchové postižení můžeme označit a zahrnout následující kategorií osob:

- prelingválně neslyšící
- postlingválně ohluchlí
- nedoslýchaví
- jedinci s kochleárním implantátem
- osoby s dalším přidruženým postižením jako jsou například mentálním, somatickým a zrakovým.

Podstatnou část sluchově postižených tvoří nejenom děti, ale i dospělí jedinci, kteří získali sluchovou vadu v době stáří nebo degenerativním onemocněním sluchového analyzátoru. Za příčiny můžeme považovat stále více hlučné prostředí, kde se nacházíme nebo pracujeme či sekundární projev jiných chorob, jako jsou diabetes, onemocnění jater nebo epilepsie (Ludíková a kol., 2006).

Sluchové postižení můžeme rozdělit z několika hledisek a to takto:

- místo vzniku
- doba vzniku
- stupeň postižení.

Naše literatura uvádí klasifikaci sluhových vad z hlediska ztráty v dB a frekvenci v oblasti 500, 1000, 2000 MHz. Světová zdravotnická organizace WHO v roce 1980 klasifikovala sluchové vady takto:

- 0 dB - 25 dB normální sluch
- 26 dB - 40 dB lehká nedoslýchavost
- 41 dB - 55 dB střední nedoslýchavost
- 56 dB - 70 dB středně těžké postižení sluchu
- 71 dB - 90 dB těžké postižení sluchu

- 91 dB - ↑ dB velmi závažné postižení sluchu (Potměšil, 2003)

Dojde-li ke ztrátě v době, kdy ještě není ukončen základní vývoj řeči, tedy asi do sedmého roku života (mnozí autoři uvádějí rozdílné údaje týkající se této věkové hranice) jedná se o vadu prelingvální - ve většině případů se již i nabyté řečové funkce ztrácí. Ohluchne-li člověk v době, kdy je již základní řečový vývoj ukončen a orální řeč je dostatečně upevněná, pak řečové projevy nezanikají - jedná se o vadu postlingvální. Dochází však ke změnám artikulace a prozodie, kdy se může změnit hlasitost mluveného projevu rytmu či anotace (Souralová, Langer 2005, 177).

2.5.1 Kompenzační pomůcky pro osoby se sluchovým postižením

Kompenzací můžeme rozumět jako náhradu ztracených funkcí či orgánů. Sluchové postižení v dnešní moderní době lze kompenzovat velice kvalitními technickými pomůckami. Tyto pomůcky mohou kompenzovat sluchovou ztrátu, ale především usnadňují těmto osobám život (Bendová, Jeřábková, Růžičková, 2006).

Technické pomůcky se neustále zdokonalují, jak po technické stránce, tak i po stránce vzhledové. Dnešní společnost vyžaduje neustále kvalitnější výrobky, méně nápadné, ale cenově dostupné.

Pomůcky můžeme dělit podle hledisek použitelnosti na:

- pomůcky pro poslech televize
- pomůcky pro komunikaci
- pomůcky pro upozornění (signalizaci)
- pomůcky vibrační a elektrické
- pomůcky, které kompenzují sluchovou ztrátu (sluchadla, kochleární implantát)

(Bendová, Jeřábková, Růžičková, 2006)

2.5.1.1 Sluchadla

Jsou určeny pro osoby, které mají zachovány zbytky sluchu a pomáhají při přenosu zvuku do vnitřního ucha tím, že zvuk zesílí. Jsou různé typy sluchadel, některé mají svoji výhodu a některé nikoliv. Sluchadla máme boltcová, kapesní, závěsná, brýlová, kanálová a zvukovodová (Souralová, Langer, 2006).

Sluchadla jsou určena a přidělována na základě lékařského vyšetření sluchu lékařem a záznamem z audiogramu či jiným vyšetřením. Měla by být dobře seřízená a naprogramovaná; také by se měl pravidelně kontrolovat. Zdravotní pojišťovna přispívá na tyto pomůcky vždy po pěti letech (Bendová, Jeřábková, Růžicková, 2006).

2.5.1.2 Kochleární implantát (KI, CI)

Je určen jak pro děti tak pro dospělé, kteří ohluchli v době postlingvální. Nejlepší doba pro prelingválně neslyšící děti je kolem 2. - 4. roku života. Důležitým prvkem pro získání je vhodnost kandidáta, jestli odpovídá různým kritériím, jako jsou například celkový zdravotní stav klienta, věk, typ a hluchota. Vhodní kandidáti jsou navrženi na schválení u odborných lékařů (www.ckid.cz/vybkaand.asp).

Kochleární implantát se skládá z několika částí - řečový procesor, cívka, svazek elektrod. Jeho práce se poměrně složitá, a kandidát musí podstoupit náročnou operaci.

Jak pracuje KI? Klient má na hlavě, za uchem umístěný řečový procesor, který přenáší zvuk do cívky, která je přichycená na kůži pomocí magnetu, který je voperován pod kůží. Cívka je napojená na svazek elektrod, které přenášejí zvuk dále k náhradním vláskovým buňkám. Elektrické signály tak stimulují sluchový nerv (www.neslysi.cz/index.php/co-je-kochlearni-implantat).

Obrázek 1.

Kochleární implantát, retrieved (21.6. 2011) from World Wide Web: www.aima.cz/procesory.htm

Obrázek 2.

Sluchadla, retrieved (21.6.2011) from World Wide Web: www.widex.cz/

2.5.2 Komunikace osob se sluchovým postižením

Jak bylo již zmíněno v předchozích bodech, tyto technické pomůcky usnadňují osobám hlavně komunikaci a orientaci. Osoby se sluchovým postižením používají komunikaci nejen verbální, ale hlavně i neverbální, která je doplněná různými gesty, mimikou nebo haptikou, jak zmiňují mnozí autoři. Využívají k dorozumívání jazyk znakový, odezírání, prstovou abecedu, daktylní abecedu nebo běžnou orální řeč. Pokud osoba není schopna se dorozumět sama, může využít, díky různým službám v České republice, tlumočnické služby. Je nutno brát ohledy na to, že ne všechny osoby se sluchovým postižením mají bohatou slovní zásobu; zaleží samozřejmě na stupni postižení sluchu.

2.5.2.1 Znakový jazyk

Hartl & Hartlová (2000, 245) uvádí, že „jazyk znakový (sing language) j. sloužící ke komunikaci hluchoněmých, je uznáván jako plnohodnotný jazyk“.

„Český znakový jazyk je přirozený a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavení a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu“ (Krahulcová, 2003, 59).

Znakový jazyk je obsažen v novele zákona č. 384/ 2008 o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých. Zákon umožňuje těmto osobám si svobodně zvolit z některých komunikačních systémů (www.lorm.cz/cs/lorm/aktuality/zakon-o-komunikacnich-systemech.php).

2.5.2.2 Odezírání

Janotové (1999, 5) nazývá odezírání jako „dovednost jedince vnímat mluvenou řeč zrakem a pochopit obsah sdělení nejen podle pohybů úst, ale i podle mimiky, obličejové výrazu očí a gestikulace“.

Podle Strnadové (2001, 58) „není odezírání jen sledování řeči zrakem. Je to hlavně složitá myšlenková činnost. Tvořivost, představivost, fantazie a kombinační schopnosti - to vše a ještě spousta dalších vlastností, znalostí a dovedností má při odezírání široké pole uplatnění“.

Důležitým prvkem nejen při odezírání, ale i při komunikaci je zraková percepce. Zrak je jedním z kompenzačních smyslů pro sluch. Můžeme tedy říct, že zrakové vnímání je tedy kompenzací sluchového vnímání (Janotová, 1996).

Je závislé na kombinaci vloh a vrozených předpokladů pro rozvoj. Pro odezírání musím být splněny určité podmínky, jako jsou například intenzita světla. Důležité je, aby světlo dopadalo na ústa a obličej mluvícího, dále zde můžeme zahrnout srozumitelnost, přiměřenou artikulaci i výškovou úroveň. Odezírání usnadňují i jiné složky jako je mimoslovní komunikace či vzdálenost. Jak je odezírání úspěšné, je závislé na dosaženém stupni dorozumívacích schopností. Ovlivnit je může pouhá únava a nesoustředěnost klienta (Souralová, Langer, 2006).

2.6 Tělesné postižení

Podle Hartla & Hartlové (2000, 442) je tělesné postižení definováno jako postižení „které brání v mobilitě, pracovní činnosti, dělí se na přechodné a trvalé, vrozené a získané“.

Kraus & Šandera (1964, 6) rozumí tělesným postižením jako „vady pohybového a nosného ústrojí, tj. kostí, kloubů, šlach i svalů a cévního zásobení, jakož i poškození nebo poruchy nervového ústrojí, jestliže se projevují porušenou hybností“.

Podle druhu tělesného postižení se rozlišují i jednotlivé skupiny osob, jako jsou:

- s vrozeným tělesným postižením - zde patří nedokonale vyvinuté končetiny (př. malformace), vada lebky, páteře (rozštěpy páteře, rtů, lebky), apod.
- se získaným tělesným postižením, zde jsou nejvíce uváděny úrazy při nehodách tzv. amputace končetin či jiných částí těla
- s tělesným postižením po nemoci - zde můžeme uvést u dětí dětská infekční obrna, dětská mozková obrna, diabetes mellitus (cukrovka), revmatické onemocnění a jiné (Kábele a kol., 1970; Opatřilová & Zámečnicková, 2007).

Vágnerová (2008, 76) uvádí, že „somatická nemoc je porucha funkcí těla. V důsledku této skutečnosti se mění vnímání, prožívání i vztah k vlastnímu tělu, může se stát obtížným a odmítavým“.

Každá somatická choroba ovlivňuje psychiku jedince, prožívání, uvažování, reagování, chování, zhoršuje se sebehodnocení, sebepojetí, může ovlivňovat i to jak jedinec přijme roli nemocného, zda se s ní ztotožní či nikoliv (Vágnerová, 2008).

2.6.1 Kompenzační pomůcky pro osoby s tělesným postižením

Jak již bylo zmíněno u sluchového postižení, kompenzace znamená nahrazení určité funkce. Pomůcky buď nahrazují částečně nebo úplně funkci končetin, ty pak můžeme rozdělit podle typu tělesného postižení na pomůcky pro osoby s amputací nebo pomůcky pro osoby užívající ortopedický vozík (Ješina, Kudláček a kol., 2011).

Pomůcky lze rozdělit i podle toho, na co je daná osoba využívá, mohou to být:

- pomůcky pro hygienu
- k volnočasovým aktivitám
- k rehabilitaci

- k pohybu
- k rozvoji hrubé a jemné motoriky
- k samoobsluze, ke komunikaci, aj.

(Bendová, Jeřábková, Růžičková, 2006).

Nejvíce jsou využívány právě ortopedické vozíky. Typ vozíku je dán tělesným postižením. Jedinci s těžkým postižením využívají buď elektrický vozík nebo jsou odkázáni na pomoc jiné osoby. Jedinci s lehkým postižením mohou užívat francouzské hole, chodítka nebo protézy (Kudláček, 2007; Bendová, Jeřábková & Růžičková, 2006).

Podle Kudláčka a kol. (2007) je ortopedický vozík „kompenzační pomůcka, která usnadňuje život osobám s různými druhy postižení. Vozík umožňuje těmto osobám pohyb v prostředí bez architektonických bariér, ale nejen to“.

Dále můžeme zmínit i pomůcky, popřípadě přístroje, které jsou součástí občanských zařízení - ty slouží především k dostupnosti do objektů. Mezi ně můžeme zařadit:

- pomůcky součástí budov/ zařízení - vertikální plošina, schodišťová plošina, rampa, výtah, schodolez, lyžiny aj.
 - pomůcky součástí bazénů, lázní - zvedák do vany, zvedák do bazénu, stolička do sprchy, sedačky do vany, nástavec na WC, toaletní madla, pojízdné sprchovací lehátko aj.
- (Skopec a kol., 1999; www.trendvozickaru.cz/pujcovna-kompenzacnich-pomucek/kompenzacni-pomucky).

Některé kompenzační pomůcky si můžeme koupit běžně ve speciálních obchodech, některé ale musíme mít tzv. „šité na míru“. Ty jsou zhotoveny pomocí různých měření, snímání, odlitků nebo otisků (Hadraba, 2006)

Obrázek 3.

Ortopedický vozík, retrieved (8.7.2011)

World Wide Web:

www.sivak.cz/mechanicke-invalidni-voziky-k9/

Obrázek 4.

Schodolez, retrieved

(8.7.2011) World Wide Web:

www.manuspv.cz/transportni-zarizeni.php

2.6.2 Komunikace osob s tělesným postižením

U některých tělesně postižených osob může být porušena hlasitá řeč nebo v horším případě vůbec nemluví. Problém je v tom, že oni dokáží přijmout informaci, zpracovat ji, ale někdy nejsou schopni odpovědět, popřípadě jen jednoduchým hlasitým vyjádřením.

Komunikační proces je proto neúplný. Největší problém v komunikaci je u osob s dětskou mozkovou obrnou, kde tyto osoby mohou mít spasticitu jazyka. V dnešní technologické době se s těmito lidmi dá komunikovat pomocí počítačové techniky. Důležité jsou i předpoklady jedince zda efektivně využije technické komunikační podpory, jaké má jedinec motorické a intelektuální předpoklady, myšlenkové operace, jestli bude chápat symboly a písmena.

Samozřejmě jde o individuální záležitost (Vítková, 2006).

Ne všechny osoby musí využívat alternativní a augmentativní komunikaci, jsou i takové osoby, které používají běžnou mluvenou řeč, komunikují pomocí sms zpráv, emailů, počítačů, telefonních automatů, internetu.

Je dobré dodržovat nejen při komunikaci etické zásady, které nalezneme v následujícím textu.

2.6.2.1 Desatero užitečných rad při kontaktu s vozíčkáři :

1. Nikdy nerozhodujte za osobu s postižením, když se jedná o něco z její osobní oblasti.
2. Jestliže potkáte na procházce s vozíčkářem známého, který se s vámi dá d řeči je třeba si k vozíčkáři stoupnout tak, aby se bez vytáčení krku mohl podílet na roz-
hovoru.
3. Když navštívíte představení, obchodní dům, restauraci a kolem vás projíždí vozíčkář, jděte opatrněji. Je pro něj nepříjemné, když vjede chodci na nohy, aniž by měl možnost tomu zabránit.
4. Při nákupu či jiných činnostech musí osoba s postižením sama vyslovit svá přání. Na to musí dbát doprovod, protože prodejci se téměř výhradně obracejí na něj.
5. Při nákupu nemůže doprovod zároveň brát nákupní vozík. Měl by promluvit s osobou s postižením, zda jí může dát na klín malou krabici, do které by se ukládalo zboží.
6. Při všech situacích je třeba myslet na to, že vozíčkář má jiný zorný úhel než ostatní osoby.

(Třosová, 2010, 49-50).

2.7 Zrakové postižení

Ludíková (2003, 186) považuje jedince se zrakovým postižením za „osobu, která po optimální korekci (např. medikamentózní, chirurgické, optické) své zrakové vady či poruchy má dále problémy při zrakovém vnímání a zpracování zrakem vnímaného v běžném životě. Zrakové postižení lze tedy definovat jako absenci nebo nedostatečnost kvality zrakového vnímání“.

Osoby se zrakovým postižením, jak již prokázala praxe, jsou stejné jako zdravé osoby bez zrakového postižení. Intelektuální, fyzické a citové potřeby mají také stejné jako ostatní, ale navíc mají speciální potřeby, které vyplívají z jejich postižení. Spousta z nich mohou být v dospělosti plnohodnotnými členy společnosti (Keblová, 2001).

Kategorie osob se zrakovým postižením je heterogenní skupinou, kterou můžeme dělit podle doby vzniku postižení na jedince s vrozeným či získaným zrakovým postižením. Z pohledu charakteru se jedná o skupiny s orgánovým či funkčním zrakovým postižením. Dalším kritériem může být intenzity zrakového postižení. Potom hovoříme o lehkém středním a těžkém zrakovém postižení (Ludíková, 2006, 27).

Jak již bylo uvedeno, zrakové postižení můžeme mít vrozené, které může vzniknout v období prenatalní, perinatální a postnatální nebo získané, které má za příčinu různé poranění chemickými látkami, perforační (pronikající) poranění, tupé úrazy očního bulbu či jiné poranění (Řehůřek, 1999; Sovák a kol., 2000).

Dále můžeme dělit postižení podle hloubky zde patří:

- osoby nevidomé - praktická a skutečná nevidomost
- osoby se zbytky zraku
- osoby slabozraké - lehká, těžká slabozrakost
- osoby s poruchami binokulárního vidění (Ludíková, 2006)

2.7.1 Zrak a hygiena

Zrak je podle Hartla & Hartlové (2000, 708) „smysl pro vnímání světelných podnětů prostřednictvím zrakových pigmentů; schopnost ostrého vidění; zrak není vrozený, vidění vyžaduje zkušenosti a učení; odhaduje se, že u člověka to trvá patnáct let; funkcí zraku je vidění, které se uskutečňuje díky zrakového analyzátoru“.

Hygiena pro zrak je velmi důležitá a to hlavně při práci, v zaměstnání nebo ve škole.

Měli bychom dodržovat:

- optimální vzdálenost očí od knih, časopisů či jakéhokoliv textu
- volbu vhodného osvětlení - to by nemělo svítit přímo do očí - může způsobit oslnění
- vhodné barvy v místnosti - pokud je místnost světlé barvy, odráží více světla- až 80%
- čistotu pomůcek (brýlí, obrazovky, lupy aj.), které jinak mohou způsobit různé bolesti hlavy, očí
- další zásadou je mít správně nastavenou výšku stolu, popřípadě židle aj.

(Pešatová, 2005).

2.7.2 Kompenzační pomůcky pro osoby se zrakovým postižením

V dnešní době, mají osoby se zrakovým postižením k dispozici neustále nové přibývajících moderní pomůcky, jež sehrávají v životě těchto lidí nezastupitelné místo. Jednak díky nim lze kompenzovat zrakový deficit a mohou zlepšit vizuální vnímání. Tyto osoby prakticky vzato využívají neustále pomůcky například při každodenních činnostech, při práci, při studiu, k pohybu a orientaci, sebeobslužných činnostech nebo při různých volnočasových aktivitách. Nejvíce jsou pomůcky založeny na zvukových a vibračních signálech. Také je můžeme rozdělit na klasické a moderní.

Rozlišení pomůcek podle typu zrakového postižení, pro nevidomé osoby, zde můžeme uvést:

- pomůcky k pohybu a orientaci - bílá hůl, ozvučení křižovatek, budov, objektů, popisky v Braillově písmu, reliéfní plánky
- pomůcky pro denní a sebeobslužnou činnost - upravené minutové hodiny, hodinky, budíky, teploměry, zvukové indikátory hladiny, zvukový indikátor světla, Pichtův stroj, Pražská tabulka, bodlo, počítač se speciálním upraveným softwarem, doplněný hlasovým výstupem, digitální zápisník aj.

Pomůcky pro osoby slabozraké a osoby se zbytky zraku - tyto osoby většinou používají brýle, lupy, kontaktní čočky, turmon, kamerové zvětšovací televizní lupy a zvětšovací software. Při čtení využívají velkého písma, sešity se silnými linkami či větší rozestupy mezi řádky.

Pomůcky pro osoby s poruchami binokulárního vidění - tyto osoby mohou využívat různé předchozí pomůcky; u dětí se využívá zejména okluzor, který překrývá jedno oko.

Ne každá osoba zvládne manipulaci se všemi pomůckami. Mezi ty nejtěžší patří elektrické, kde jejich ovládání záleží na úrovni vědomostí a schopností daného jedince (Keblová, 2001; Ludíková, 2005).

Obrázek 5.

Bílá hůl, retrieved (8.7.2011)

Word Wide Web:

www.prvnikrok.cz/detail-polozka.php?polozka=1014434

Obrázek 6.

Vodící linie v Prostějově

2.7.3 Prostorová orientace

Orientace je proces, při kterém získáváme, ale také zpracováváme informace z okolí. Předpokladem pro rozvíjení procesu prostorové orientace je mít dostatečnou představivost o prostoru, o rozmístění orientačních bodů a jejich hranicích (Wiener, 1998).

Význam prostorové orientace a samostatného pohybu nespočívá jen ve zvládnutí pohybové kultury zrakově postiženého člověka - i když je to mnohdy jediné kritérium vidících pro hodnocení zrakově postižených. Mobilitu - tedy zvládnutí problémů v oblasti prostorové orientace a samostatného pohybu - není také možno považovat za pouhý prostředek k samostatnosti a integraci zrakově postižených. Pohyb představuje změny polohy nebo přemísťování objektu z jednoho bodu prostoru do druhého. Cílevědomí pohyb má jasné konečné cíle a relativně pevnou strukturu dílčích pohybů. To, co označujeme jako samostatný pohyb zrakově postižených, je zpravidla pohybem cílevědomým. Prostorová orientace je předpokladem k cílevědomosti pohybu (Wiener, 1998, 16).

„ Nevidomý člověk je mobilní, když je schopen se s využitím naučených technik pohybu a získávání informací bezpečně a jistě přemísťovat v prostoru “ (Wiener, 1998, 17).

Při orientaci je důležité využívat všechny smysly, které člověk má. Díky sluchu můžeme získat až 15% informací, hmatem 6%, chutí 3% a čichem 2%. Samozřejmě nejvíce je zastoupen zrak, kterým získáváme kolem 80% informací, bohužel u zrakového postižení jde o individuální záležitost (Pešatová, 2005).

Sluch je u osoby s těžkým zrakovým postižením jeden z nejvýznamnějších smyslů vůbec, je to dálkový analyzátor, pomocí kterého je jedinec schopen se orientovat v prostoru. Nikde nebylo prokázáno, že takto postižení jedinci mají lepší sluchové vnímání. Je to jen proto, že chtějí vědět co se děje kolem nich. Zvýšená citlivost se projevuje až ve vývoji jedince, kde je dobré ho stimulovat a rozvíjet jeho schopnosti (Keblová, 1999).

2.7.4 Komunikace a kontakt s osobou se zrakovým postižením

Komunikace u těchto osob probíhá stejně jako u jedinců bez postižení, přesto bychom měli dodržovat při komunikaci s nevidomými určitá pravidla. Takové pravidla vydala i Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS, Czech Blind United) na svých webových stránkách. Zde se nachází desatera rad, jak s těmito lidmi komunikovat a co dělat při kontaktu s nimi, popřípadě jak se chovat k nevidomým lidem.

Vybrané zásady při kontaktu a komunikaci s nevidomými osobami:

1. Mějte na paměti, že nevidomí jsou zcela normální lidé, kteří mají různé přednosti i nedostatky jako každý jiný. I mezi nimi jsou lidé výjimeční, inteligentní i méně nadaní.
2. Při setkání s nevidomým se chovejte přirozeně a nevnučeně. Pomozte tam, kde je to nutné a to způsobem taktním a nenápadným. Pomoc však nevnučujte.
3. Když se nevidomý ocitne na ulici, na nádraží apod. v orientačních těžkostech, zeptejte se ho, zda mu můžete nějak pomoci. Velký hluk, prudký déšť i sníh velmi zhoršují nevidomému orientaci v prostoru. Potom stačí, když nevidomému nabídnete, aby se lehce zavěsil do vaší paže, protože takto může snadno jít krůček za vámi, sledovat směr vašich pohybů a na vše včas reagovat.
4. Když vstoupíte do místnosti, kde se nachází nevidomý, dejte se zřetelně poznat. Pokud vás nepozná podle hlasu, povězte svoje jméno. Tichý pohyb neznámé osoby v

jeho okolí působí pochopitelně nepříjemně. Rovněž upozorněte na to, že místnost opouštíte

5. Při hovoru nepoužíváme k označení místa výrazy typu "tady", "tam". Musíme místo popsat, např. "po pravé ruce máte ...". (Linhartová, 2007; www.sons.cz/rady.php).

3 Cíl práce

Cílem práce bylo vytipovat, popsat a charakterizovat vybrané objekty a zjistit jejich přístupnost osobám s tělesným postižením a s postižením sluchu a zraku.

Z výše uvedeného cíle vyplynuly následující úkoly práce:

- zjistit kvalitu technických pomůcek ve vybraných zařízeních
- zmapovat, zda jsou zaměstnanci poučeni a jestli dokáží zacházet s těmito pomůckami
- zda dokáže personál s těmito lidmi komunikovat a uspokojit jejich potřeby a přání

Dalším mým cílem bylo doporučení vybraných objektů a hodnocení, které bylo na základně vlastního úsudku. Chtěla jsem alespoň trochu přiblížit bezbariérovou dostupnost v Prostějově.

Uvědomme si, že jsou mezi námi i tací, kterým musíme usnadnit přístupnost, protože nejsou schopni překonat například terén, po kterém se my denně pohybujeme bez problémů.

4 Metodika

Během práce byly použity různé metody pro získání potřebných informací, dle Geista (1992, 218), který považuje metodu za „ postup (způsob, návod, cesta), jímž se dosáhne určitým počtem kroků určitý cíl “.

„ Deskripce je popis zkoumaného jevu, jeho výskytu v prostoru a čase i jeho vlastností “ (Jandourek, 2001, 58).

„ Rozhovor je výzkumný prostředek používaný při dotazování, spočívající v přímé ústní komunikaci výzkumného pracovníka s respondentem či informantem “ (Průcha, Walterová & Mareš, 2003, 203).

„ Mapování je popis nebo studium oblastí nebo okrsků “ (Hartl & Hartlová, 2000, 302).

Pro získání potřebných informací jsem vytvořila tabulku, kde veškeré odpovědi směřovaly pouze k dané problematice, dále jsem prováděla mapování, deskripce a rozhovor s personálem nebo samotných ředitelem či technikem budovy. Pomocí fotoaparátu jsem zdokumentovala místa, kde se budovy nachází, uvedla stručnou charakteristiku, nabídla vlastní hodnocení a nakonec jsem sdělila, zda mají objekty přímé internetové stránky. Pokud ne, kde se tedy důležité informace o objektech či zařízeních dají nalézt.

Díky těmto metodám jsme získala údaje o jednotlivých občanských institucích.

4.1 Výběr objektů

Objekty jsem vybírala na základě vlastního rozhodnutí. Přitom jsem upřednostňovala místa, která jednotlivci využívá pro každodenní potřebu, kde člověka mohou obohatit o různé informace, kulturní a sportovní zážitky.

Vzhledem k tomu, že pocházím a bydlím v Prostějově, tak jsem si vybrala uvedenou lokalitu, protože není tak dobře zmapované jako je například krajské město Olomouc či hlavní město Praha.

5 Výsledky

Pro výsledky byla potřebná data a informace o občanských vybavenostech, které se nachází ve městě Prostějov. Tyto informace byly získané za pomoci technik, které jsou uvedeny a popsány v kapitole 4. Konečné výsledky ukazují, jak a pro jaké osoby s postižením jsou dostupná vybraná místa pro každodenní činnost. Objekty jsem vybírala na základě potřeby občanů.

Vybrané objekty jsem rozčlenila podle účelu, za kterým jsou navštěvovány a podle druhu občanské vybavenosti

První kategorie objektů jsem rozdělila dle využití volného času, proto jsem nazvala tuto část kulturní a volnočasovou .

Druhá část se nazývá ekonomická a sociální, jelikož v těchto objektech si lidé vyřizují své občanské povinnosti ať už je to vyřizování dokumentů, daní či financí.

Do kulturní a volnočasové části patří - cukrárna Florida, hlavní nádraží, kino Metro 70, Letní hala, lékárna U Vlaštoky, Městské divadlo, Městské lázně, museum.

Do ekonomické a sociální části patří - Finanční úřad, Česká pošta, Městská radnice, Městský úřad.

5.1 Kulturní a volnočasová část

Cukrárna Florida

Místo: náměstí T. G. Masaryka 25, Prostějov

Dostupnost: automobilem, 70m od místa se nachází parkoviště s vyhrazenými čtyřmi místy

Obrázek 7.

Charakteristika

Cukrárna Florida se nachází přímo na náměstí. Prošla před pár lety rekonstrukcí jak exteriéru tak hlavně interiéru. Je vhodná pro občany s jakýmkoliv zdravotním postižením. V létě je možnost využít zahrádku, která se nachází přímo u cukrárny. Povrch je sjednocený s chodníkem, proto je vhodný i pro osoby užívající jakýkoliv typ vozíku. Tato cukrárna je jedna z vyhlášených míst v Prostějově, denně ji navštíví až několik stovek lidí. Personál je tu příjemný a ochotný.

Tabulka 1, 2, 3. Dostupnost v cukrárně Florida

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Hmatové označení	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Vlastní zhodnocení:

Cukrárna má bezbariérový přístup, který mohou využít nejen jedinci s postižením, ale i maminky s kočárkem či senioři. Akustika není vyhovující, při velkém množství lidí se zde těžko komunikuje. Orientace je pro zrakově postižené dobrá, ale měli bychom si dávat pozor na povrch podlah uvnitř. Jinak z vlastní zkušenosti doporučuji, příjemná obsluha, vynikající sortiment, cenová dostupnost.

Internetový odkaz: ANO, www.cukrarnaflorida.vyroba.cz

Hlavní nádraží

Místo: ulice Janáčkova 2, Prostějov

Dostupnost: automobilem, parkoviště se nachází přímo naproti budovy, kde jsou vyhrazená místa jak pro tělesně postižené tak i pro taxi službu

Obrázek 8.

Obrázek 9.

Charakteristika

Nádraží je poměrně vzdáleno od centra města, ale pro dopravu můžeme využít jak automobil, tak MHD. Budova je nově zrekonstruovaná s bezbariérovým přístupem z boční strany budovy a vodícími liniemi před i v budově. Toalety pro tělesně postižené se přímo uvnitř nenachází, ale jsou naproti nádraží.

Ve vestibulu se můžeme občerstvit v bufetu, popřípadě si koupit noviny či jiný tisk v trafice. Také si zde můžeme koupit jízdenky u přepážky, kde mají i speciální přepážku pro osoby na vozíku.

Tabulka 4, 5, 6. Dostupnost na hlavním nádraží

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Hmatové označení	Terén (typ povrchu)	Vodící linie
						

Vlastní zhodnocení:

Touto budovou jsem byla mile překvapena. A to i personálem, který byl velmi ochotný a poskytl mi veškeré informace včetně jízdního řádu, mapy a jiných potřebných materiálů.

Pro osoby užívající vozík je budova zařízená dobře, při přepravě vlakem jsem se dozvěděla, že osoby pouze nahlásí personálu, kdy, kam a v kolik chtějí cestovat a oni to všechno zařídí. Pro zrakově postižené osoby je orientace a dostupnost také bez větších problémů, venku na budově se nachází zvukový reproduktor, který poskytuje o zařízení veškeré informace. Pro sluchově postižené osoby je při komunikaci na přepážkách použit speciální reproduktor, který se nachází u přepážky na plastové ploše.

Internetový odkaz: NE, pouze nějaké informace na www.cd.cz

Kino Metro 70

Místo: ulice Školní 1, Prostějov

Dostupnost: automobilem, parkoviště, které je vzdálené 20m od kina s vyhrazenými místy

Obrázek 10.

Obrázek 11.

Charakteristika

Kino Metro 70 se nachází kousek od centra na okraji městského parku, který je momentálně v některých částech nepřístupný. Kino prošlo v minulých letech pouze jednou rekonstrukcí interiéru, který je nyní komfortnější. V kině probíhají i jiné, akce jako jsou například výstavy uměleckých děl jak ze škol uměleckých, tak školy oděvní. Také zde probíhá každé pondělí BOKORUNA, což je představení se sníženým vstupným. Kino promítá i filmy pro děti a školy.

Tabulka 7, 8, 9. Dostupnost v kině Metro 70

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Hmatové označení	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Vlastní zhodnocení:

Hned vedle kina je umístěná pro speciální přepravu vertikální plošina, která zajišťuje přístup pro osoby užívající vozík. Pro přístup do promítacího sálu je k dispozici další plošina, takže pro tělesně postižené osoby bych doporučila navštívit uvedené kino. Pro osoby neslyšící je dobré navštívit takové filmy, které jsou doplněné otevřenými titulky. Pro osoby zrakově postižené bych volila buď nadabované filmy nebo nějakou výstavu, které jsou v kině Metru 70 často.

Internetový odkaz: ANO, www.klubduha.cz/kinometro70

Letní hala

Místo: ulice Kostelecká 47, Prostějov

Dostupnost: automobilem, u haly se nachází velké parkoviště, kde ale není vyznačeno vyhrazené parkování pro postižené osoby

Obrázek 12.

Charakteristika

Hala se nachází u zimního stadionu v Prostějově. Je to nově zrekonstruovaná budova, kterou zajistilo a postavilo město Prostějov s pomocí firmy TK Plus. Zde se uskutečňují ligové zápasy ve volejbale a basketbale. Probíhají zde tréninkové jednotky mládeže i dospělých. V hale se nachází ordinace, kde sídlí odborný lékař a fyzioterapeut.

Objekt je nově postavený s bezbariérovým přístupem. Při vstupu se nachází vrátnice, kde mi personál ochotně poskytl potřebné informace o budově, co se v ní všechno nachází a uskutečňuje.

Tabulka 10, 11, 12. Dostupnost na Letní hale

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC, sprcha	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Hmatové označení	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Vlastní zhodnocení:

Hala je velmi dobře přístupná pro osoby s tělesným postižením, nájezd mohou využít i maminky s kočárky. Pro osoby se zrakovým postižením orientace uvnitř není příliš náročná, na budově se však nenachází žádný zvukový reproduktor, takže bych doporučila při první návštěvě haly spíše doprovodnou osobu.

Internetový odkaz: NE

Lékárna U Vlaštoky

Místo: ulice Kravařova 2, Prostějov

Dostupnost: automobilem, naproti úřadu se nachází parkoviště s třemi vyhrazenými místy a místy určené pouze pro klienty městského úřadu.

Obrázek 13.

Charakteristika

Lékárna se nachází v centru města, je dostupná pro zdravotně postižené jedince, jak vidíte na obrázku, je zde zařízen nájezd pro osoby užívající vozík nebo pro maminky s kočárky či seniory. Samozřejmě na náměstí je několik lékáren, které ale nejsou takto dostupné. Tato je nedílnou součástí života lidí, nabízí kompletní sortiment farmaceutických výrobků, některé výrobky jsou doplněné Braillovým písmem pro zrakově postižené osoby.

Tabulka 13, 14, 15. Dostupnost v lékárně U Vlaštovky

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Hmatové označení	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Vlastní zhodnocení:

Lékárna je velmi dobře umístěná i dostupná. Pracuje zde kvalifikovaný personál, který je ochotný komunikovat a poradit v této oblasti. Orientace v lékárně je dobrá, akustika také dobrá. Lékárna vystavuje svoje věrnostní karty, na které lze uplatnit slevu. Cenově je dostupná. Doporučuji všem jedincům jak se zdravotním postižením, tak i bez postižení.

Internetový odkaz: NE, pouze více informací na www.firmy.cz

Městské divadlo

Místo: Vojáčkovo náměstí 1, Prostějov

Dostupnost: automobilem, 50m od místa se nachází parkoviště s vyhrazenými místy

Obrázek 14.

Charakteristika

Městské divadlo je umístěné kousek od centra města, kde je i nově zrekonstruovaný park s fontánou. Divadlo taktéž prošlo rekonstrukcí jak exteriéru, tak interiéru. Vstup je bezbariérový. Naproti divadla se nachází velký pomník manželů Vojáčkových. V divadle lze uplatnit průkazku ZTP, ZTP/P, která zajišťuje slevu 50%.

Probíhají zde i školní představení pro speciální školy. Personál je tu velmi ochotný a spolehlivý.

Tabulka 16, 17, 18. Dostupnost v městském divadle

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Hmatové označení	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Vlastní zhodnocení:

Divadlo je velmi dobře přístupné pro osoby s tělesným postižením, pro sluchově postižené jsou zde nabízena naslouchátka, ale pro osoby se zrakovým postižením doporučuji doprovod. Personál byl velmi ochotný a informovaný, který mi poskytl odpovědi pro práci. Obdržela jsem brožurku o představeních, kde si lidé přečtou potřebné o divadle.

Internetový odkaz: ANO, www.divadloprostejov.cz

Městské lázně

Místo: Floriánské náměstí 1, Prostějov

Dostupnost: automobilem, vedle lázní se nachází parkoviště s jedním vyhrazeným místem nebo lze využít MHD se zastávkou přímo vedle lázní

Obrázek 15.

Obrázek 16.

Charakteristika

Městské lázně se nachází kousek od centra města. Tato budova nabízí i jiné doplňkové služby jako jsou například masáže, sauna, pára, solárium či restaurace. Bohužel tento objekt neprošel posledních letech žádnou úpravou exteriéru ani interiéru. V nově postaveném aquaparku v Koupelkách lze využít lázeňské služby v letním období. U obou objektů jak v lázních, tak v aquaparku lze využít průkazku ZTP, ZTP/P, na kterou uplatníme slevu.

Uvnitř se nachází bazén o délce 25 metrů, a vnitřní terasa. Můžeme si zde vypůjčit i různé doplňky pro děti.

Tabulka 19, 20, 21. Dostupnost v městských lázních

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC	Terén (typ povrchu)	Zvedák, šatny, sprchy
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Hmatové označení	Terén (typ povrchu)	Vodící linie
						

Vlastní zhodnocení:

Lázně mají vybavení pro tělesně postižené jedince, ale terasa u bazénu není pro osoby s postižením dostupná. V přízemí se nachází výtah, který ale není vybavený zvukovým hlásičem a hmatovým označením. Nejsou zde žádné vodící linie, které by usnadnily orientaci zrakově postiženým. Proto doporučuji zrakově, ale i sluchově postiženým doprovod. Personál nebyl ochotný poskytovat informace, měl nedostatky v této oblasti. Takže spíše bych využila jiné lázně.

Internetový odkaz: ANO, www.dsp-pv.cz

Muzeum

Místo: náměstí T. G. Masaryka 2, Prostějov

Dostupnost: automobilem, parkoviště se nachází u nové radnice, která je vzdálená 150m od muzea, s vyhrazenými parkovacími místy

Obrázek 17.

Obrázek 18.

Charakteristika

Budova stojí přímo na náměstí. V dřívějších dobách zastávala funkci radnice, nyní je v této budově zřízeno muzeum. Jak vidíte na obrázku, je nově zrekonstruováno, ale pouze exteriér. Jak nám bylo sděleno muzeum mělo v plánu udělat bezbariérové přístupy a jiné úpravy pro zdravotně postižené osoby, ale památkáři jim takovou rekonstrukci nepovolili.

Muzeum nabízí expozice v oblasti archeologie, paleontologie, geologie, hodiny a hodinky a zvláštní expozici, která je přímo věnována památce Jiřího Wolkera. Také se zde uskutečňují programy pro základní školy. Lze zde využít průkazku ZTP, slevu mohou využít také studenti či senioři.

Město také nechalo postavit muzeum galerie Špalíček, které se nachází za „hlavním muzeem“. Tato budova je přístupná pro běžnou populaci a je přizpůsobena pro osoby s tělesným postižením. Bohužel obě muzea mají v pondělí zavřeno.

Tabulka 22, 23, 24. Dostupnost v muzeu

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Hmatové označení	Terén (typ povrchu)	Vodící linie
						

Vlastní zhodnocení:

Muzeum, které stojí na náměstí, tedy to větší, nevyhovuje žádnému typu postižení. Druhé muzeum, kde jsou spíše jen výstavy a galerie, vyhovuje. Kdybych měla zhodnotit, tak nedoporučuji pro osoby s tělesným a zrakovým postižením, pro osoby se sluchovým bych doporučila v doprovodu průvodce nebo tlumočnicka.

Internetový odkaz: ANO, www.muzeumpv.cz

5.2 Ekonomická a sociální část

Česká pošta, s. p.

Místo: ulice Janáčkova 3, Prostějov

Dostupnost: automobilem, MHD - zastávky nachází přímo u pošty

Obrázek 19.

Charakteristika

V Prostějově se nachází více poboček České pošty a mají i různé označení. Tato vybraná pošta má označení číslo 2, je to určené podle lokality v Prostějově. Budova je jedna z posledních postavených, a proto je také nejdostupnějších pro zdravotně postižené jedince. Nachází se vedle nově zrekonstruovaného hlavního nádraží. Je doplněná kamerovým systémem, poštovní schránkou, bezbariérovým přístupem, zvukovým hlásičem a vodícími liniemi. Tento objekt se nachází dále od centra města.

Tabulka 25, 26, 27. Dostupnost na České poště

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Vodící linie	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Vlastní zhodnocení:

Pošta je dostupná pro jakékoliv postižení, s parkováním je to složité, Dvě vyhrazená místa se nachází před hlavním nádražím, které je vzdálené asi 80m. Pro osoby se sluchovým postižením bohužel není dostupná indukční smyčka pro lepší komunikaci, přepážka je oddělena plastovou plochou, tudíž komunikace je ztížená. Proto raději doporučují pomocnou osobu. Pro zrakově postižené jsou uvnitř budovy vodící linie. Musela bych vytknout velmi malé písmo na orientačních tabulích, se kterým jsem i já měla problém. Pro tělesně postižené osoby je bezbariérový přístup. Podle mého zhodnocení, je tato budova dobrá.

Internetový odkaz: ANO, www.ceskaposta.cz

Finanční úřad

Místo: ulice Křížkovského 1, Prostějov

Dostupnost: automobilem, 10m od místa se nachází parkoviště s vyhrazenými dvěma místy

Obrázek 20.

Charakteristika

Finanční úřad se nachází za obchodním domem Prior. Přesto, že budova není nově zrekonstruovaná má dostatečnou výbavu pro tělesně postižené jedince. Vstup do budovy je bezbariérový. Nachází se zde i prosklený výtah. Vedle budovy se nachází Úřad práce. Zde si občan vyřizuje veškeré daňové povinnosti.

Kontakt s personálem byl bez problémů, byl ochotný se mnou o této problematice komunikovat a sdělit, kde a jak se osoby mohou dostat do budovy. Personál je dobře proškolený.

Tabulka 28, 29, 30. Dostupnost na Finančním úřadě

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Hmatové označení	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Vlastní zhodnocení:

Finanční úřad je důležitou složkou, kterou využívá každý občan a proto by měl být přizpůsobený požadavkům společnosti. Pro tělesně postižené jedince, jak už jsem zmínila, je dobře vybavený, ale pro sluchově a zrakově postižené jedince není přizpůsobený. Výtah se v budově nachází, ale chybí hmatové a zvukové označení. Orientace je ztížená a indukční smyčky jsou nahrazeny skleněnými přepážkami, které znemožňují kvalitní komunikaci.

Internetový odkaz: NE, pouze informace o otevírací době a telefonu na www.mestopv.cz

Městská radnice (městský úřad)

Místo: náměstí T. G. Masaryka 14, Prostějov

Dostupnost: automobilem, před radnicí se nachází parkoviště s vyhrazenými čtyřmi místy

Obrázek 21.

Obrázek 22.

Charakteristika

Městské radnice se nachází přímo v centru na náměstí, které zdobí socha T. G. Masaryka. Náměstí prošlo v minulých letech rozsáhlou rekonstrukcí. Vedle radnice se nachází informační tabule, která je doplněná mapou a zvukových výstupem. V radnici se nachází jeden z více městských úřadů, který je doplněn i informačním centrem. Personál je spolehlivý, proškolený a pohotový. Několikrát do roka zde mají cvičení požární hlídky.

Tabulka 31, 32, 33. Dostupnost na Městské radnici

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Hmatové označení	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Vlastní zhodnocení:

Radnice je dobře přístupná pro osoby tělesně postižené, ve dvoře se nachází vertikální plošina pro přepravu. Orientace uvnitř budovy je ale poměrně náročná a označení tabulí a popisek je malé a nekontrastní, takže pro zrakově postižené jedince doporučuji s doprovodem. V budově se nenachází žádné indukční smyčky či jiné pomůcky, které usnadňují komunikaci sluchově postiženým, proto bych také zvolila doprovod nebo tlumočnicka.

Internetový odkaz: ANO, www.prostejov.eu

Městský úřad

Místo: ulice Školní 4, Prostějov

Dostupnost: automobilem, naproti úřadu se nachází parkoviště s třemi vyhrazenými místy a místy určené pouze pro klienty městského úřadu.

Obrázek 23.

Charakteristika

Městský úřad se nachází v blízkosti parku, který se momentálně upravuje, nenachází se přímo na náměstí, ale v těsné blízkosti. Je to jeden z více úřadů, který se v Prostějově nachází, každý z nich se specializuje na jiný odbor. Zde se nachází odbor životního prostředí, sociálních věcí, nebo si zde můžeme vyřídit občanský průkaz. Tento úřad je jako jediný z ostatních nově zrekonstruován.

Tabulka 34, 35, 36. Dostupnost na Městském úřadě

Označení postižení	Indukční smyčka	I Pod (znakový průvodce)	Akustika	Osvětlení	Hlásič požáru	Telefonní automat
						

Označení postižení	Parkoviště, vyhrazená místa	Vstup do budovy	Výtah	WC	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Označení postižení	Zvukový průvodce	Osvětlení	Použití kontrastních barev	Hmatové označení	Terén (typ povrchu)	Telefonní automat
						

Vlastní zhodnocení:

Městský úřad je velmi vhodný pro jakýkoliv typ postižení. Budova má při vstupu vertikální plošinu, dále je na budově reproduktor s hlasovým výstupem, který usnadňuje orientaci zrakově postiženým jedincům. Dostupnost a orientace v budově je dobrá.

Doporučuji pro jedince se zrakovým a sluchovým postižením, aby byli raději s doprovodem, jelikož jim usnadní jak orientaci, tak komunikaci. Personál a ochota zaměstnanců byla překvapující, jak svoji informovaností tak i ochotou.

Internetový odkaz: ANO, www.prostejov.eu

6 Diskuze

Přijatelnost a dostupnosti sluchově, tělesně a zrakově postižených osob je neustálým problémem společnosti. V současné době ovlivněné finanční krizí, v důsledku čehož jsou omezeny finanční zdroje proto, aby se více jak polovina objektů upravila do podoby bezbariérových, ale nejde vždy jen o peníze - setkala jsem se i takovým problémem, že ochránci památek nedovolují upravovat některé historické budovy. Mohou být i jiné příčiny, proč se budovy neupravují, ale to není hlavním problémem mé práce.

Při získávání informací, které mi poskytl personál, ředitel či samotní technici o vybavenosti interiéru a exteriéru budov, jsem byla mile překvapena, že komunikace a informovanost byla na velmi vysoké úrovni.

Je zřejmé, že jak společnost, tak doba se vyvíjí a s tím i požadavky na různé stavby, které slouží k uspokojení potřeb všech jedinců společnosti. Je nutné podotknout, že informace v mé práci se mohou během několika let markantně změnit, proto bych doporučila, aby se po určité době opět obnovil a aktualizoval seznam objektů.

Samozejmě je možno konstatovat, že celková úroveň vybaveností se pomalu zlepšuje. Dochází ke školení personálu hlavně z hlediska komunikace. To znamená, jak s lidmi s postižením komunikovat, jak plnit jejich potřeby a přání, což je pro tyto lidi s handicapem velmi důležité.

7 Závěr

Zpracovala jsem tuto problematiku se snahou docílit srozumitelného a stručného přehledu o místech, která jsem vybrala na základě vlastního úsudku. Jsou to místa, kde lidé často chodí během po skončení pracovní doby.

V průběhu zpracování materiálů jsem se setkala zejména v nedostupnosti informací, ba dokonce i absencí literatury, která by se podobným tématem zabývala. Z tohoto důvodu jsem sama navštěvovala vybrané objekty, kde jsem provedla rozhovor s personálem, zdokumentovala jsem místa pomocí fotografií a uvedla si další poznámky do mých vytvořených tabulek, které jsem měla rozdělené podle typu postižení.

Dostupnosti nových map, kde jsou zaznačeny bezbariérové přístupy či jiné informace o objektech, jsou problematické. V Prostějově jsem nenašla v žádném informačním centru aktualizované brožury o místech, které by byly dostupné pro jakéhokoliv zdravotní postižení. Byla mi sice poskytnuta mapa z roku 2005, ale šest let je velmi dlouhá doba, během které došlo na Prostějovsku k různým změnám. Některé budovy jsou opravené, některé již nestojí. Je zřejmé, že spousta lidí využívá o dostupnosti informace z internetu, kde na webových stránkách nalezne například kontakt nebo stručnou charakteristiku místa, které bychom chtěli eventuelně navštívit.

Proto jsem v mé práci taktéž uvedla u vybraných objektů internetové zdroje a vlastní zhodnocení. To je dáno pouze mým subjektivním pohledem a samozřejmě nastudovanou literaturou o stavbách a díky informacím, které jsem našla na webových stránkách.

Chtěla bych, aby moje práce posloužila jako zdroj informací nejen pro samotné studenty naší univerzity, oboru, veřejnosti, městu, ale také hlavně osobám se sluchovým, tělesným a zrakovým postižením.

8 Souhrn

V bakalářské práci se zabývám dostupností vybraných zařízení na území města Prostějova.

V první - teoretické části jsou popsány různé druhy postižení (sluchové, tělesné a zrakové), jejich vznik, příčiny a stupně. Dále je obohacena stručnou nabídkou pomůcek, které jedinci s handicapem mohou užívat, ty jsou rozděleny pro komunikaci, sebeobsluhu či volnočasové a každodenní využití. Kapitoly jsou doplněny radami, jak s těmito lidmi při kontaktu komunikovat. Práce také nabízí různé poznatky, které souvisejí s touto oblastí jako jsou: volný čas, co je vlastně zdravotní postižení, jaké druhy komunikace a čím je adekvátní komunikace ve vztahu s handicapovanými lidmi tak výjimečná.

Část druhá - empirická je zaměřená na dosažené cíle, metodiku, kterou jsem využila pro získávání informací na samotné výsledky, vyhodnocení a jejich doporučení. V každé kapitole jsem se snažila co nejvíce přiblížit tuto problematiku.

Při sběru dat mohu říci, že zaměstnanci byli většinou velmi ochotní a odpovídali na mé dotazy, popřípadě mi poskytli i informace navíc, své postoje a dojmy. Byli vstřícní a dokázali mi věnovat kousek ze svého pracovního času.

Data jsem zpracovala na základě vlastního terénního zjišťování a dokumentování pomocí fotoaparátu. Díky teoretickým a praktickým schopnostem, které jsem získala během studia, jsem si upevnila a rozšířila vědomosti v oblasti sluchového, tělesného, zrakového postižení a jejich dostupnosti.

Je důležité se touto problematikou neustále zabývat a obohacovat společnost o nové poznatky proto, aby měla velký přehled a empatii o tom, že mezi námi jsou i lidé se zdravotním postižením. Zdravotní postižení totiž dokáže postihnout celou osobnost a hlavně její jednotlivé složky a to je důležité si při kontaktu s nimi uvědomit.

9 Summary

I engage of accessibility of public facilities in my bachelor thesis in Prostějov area.

Part one – is teoretical and there is described all kind of disability (deafness, physical disability, blindness), their origins, cause and degree. Thesis also enriched brief offers of aids, which could be used by handicaped people and it is divided for communication, selfservice, free time and everyday use. Chapters are completed by advices how to comunicate with this people. Thesis also offers different findings which are related with area as: free time, what is handicap, communication and why is communication with disabled people so special.

Part two – empirical part is focused on reached goals, methods I used for acquisition of informations and results, evaluation and recommendations. I tried to describe these problems in every charter.

During collections of datas, I can say that employees were kind and gave me answers or told me more informations their attitudes and impressions. They were very helpful and gave me piece of their work time.

I composed all datas based on my own field survey by my digital camera. Thanks to theoretical a practical abilities which I obtained during my studies I also difussed my knowledge in hearing, physical, visual disability and their ability.

It is important to follow up these problems enrich society about new findings because that people should know about empathy and that disabled people are around us. Dissability can cause whole personality and its paricular components and it is very important to become aware them.

10 Referenční seznam

- Bendová, P., Jeřábková, K., Růžičková, V. (2006). *Kompenzační pomůcky pro osoby se specifickými potřebami*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Geist, B. (1992). *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing.
- Hadraba, I. (2006). *Ortopedická protetika*. Praha: Karolinum.
- Hartl, P. & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hodaň, B. (2007). *Sociokulturní kinantropologie II*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Hofbauer, B. (2004). *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál.
- Jandourek, J. (2001). *Sociologický slovník*. Praha: Portál.
- Janotová, N. (1996). *Rozvíjení zrakového vnímání a odezírání sluchově postižených dětí*. Praha: Septima.
- Janotová, N. (1999). *Odezírání u sluchově postižených*. Praha: Septima.
- Ješina, O., Kudláček, M. a kolektiv. (2011). *Aplikovaná tělesná výchova*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Kábele, F. a kolektiv. (1970). *Somatopedie*. Praha: SPN.
- Keblová, A. (1999). *Sluchové vnímání u zrakově postižených*. Praha: Septima.
- Keblová, A. (2001). *Zrakově postižené dítě*. Praha: Septima.
- Krahulcová, B. (2003). *Komunikace sluchově postižených*. Praha: Univerzita Karlova.
- Kraus, J. & Šandera, O. (1964). *Tělesně postižené dítě*. Praha: SPN.
- Kudláček, M. a kolektiv. (2007). *Aplikované pohybové aktivity pro osoby s tělesným postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Linhartová, V. (2007). *Praktická komunikace v medicíně*. Praha: Grada Publishing.
- Ludíková, L. (2003). Speciální pedagogika osob s postižením zraku. In Renotiérová, M., Ludíková, L. *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Ludíková, L. (2006). *Tyflopedie - Andragogika*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Ludíková, L. a kol. (2006). *Speciální pedagogika- Andragogika*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Novosad, L. (2000). *Základy speciálního poradenství*. Praha: Portál.
- Opatřilová, D. & Zámečnicková, D. (2007). *Somatopedie*. Brno: Paido.
- Pešatová, I. (2005). *Vybrané kapitoly ze speciální pedagogiky se zaměřením na oftalmopedii I. díl*. Liberec: Technická Univerzita.
- Potměšil, M. (2003). *Čtení k surdopedii*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Průcha, J. (2009). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál.

- Průcha, J., Walterová, E. & Mareš, J. (2003). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
- Renotiérová, M., Ludíková, L. a kolektiv. (2005). *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Řehůřek, J. (1999). Zrak a jeho funkční vady. In Vítková, M., Řehůřek, J., Květoňová-Švecová, L. & Madlener, I. *Možnosti reedukace zraku při kombinovaném postižení*. Brno: Paido.
- Skopec, J., a spolupracovníci. (1999). *Stavby bez bariér*. Brno: Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor územního plánování.
- Souralová, E. & Langer, J. (2005). Speciální pedagogika osob s postižením sluchu. In Renotiérová, M., Ludvíková, L. *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Sovák, M. a kolektiv. (2000). *Defektologický slovník*. Jinočany: H&H.
- Strnadová, V. (2001). *Hádej, co říkám aneb odezírání je nejisté umění*. Praha: ASNEP.
- Třosová, T. (2010). Nechodím anebo komunikace s osobami s tělesným postižením. In Kurková, P. a kolektiv. *Nevidíme, neslyšíme, nechodíme, přesto si rozumíme II*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Vágnerová, M. (2008). *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál.
- Wiener, P. (1998). *Orientace zrakově postižených*. Praha: MŠMT.

Internetová literatura

- AIMA. (2011). Retrieved 21. 6. 2011 from the World Wide Web:
<http://www.aima.cz/procesory.htm>
- CKID. (2011). Centrum kochleárních implantací u dětí. Retrieved 19. 6. 2011 from the World Wide Web: <http://www.ckid.cz/vybkaand.asp>
- LORM. (2011). Společnost pro hluchoslepé. Retrieved 17. 7. 2011 from the World Wide Web: <http://www.lorm.cz/cs/lorm/aktuality/zakon-o-komunikacnich-systemech.php>
- MANUSPV. (2011). Retrieved 8. 7. 2011 from the World Wide Web:
<http://www.manuspv.cz/transportni-zarizeni.php>
- NESLYSI. (2011). Retrieved 19. 6. 2011 from the World Wide Web:
<http://www.neslysi.cz/index.php/co-je-kochlearni-implantat>
- PRVNÍ KROK. (2011). Informační centrum pro klienty se zdravotním omezením. Retrieved 8. 7. 2011 from the World Wide Web: <http://www.prvnikrok.cz/detail-polozka.php?polozka=1014434>
- SIVAK. (2011). Zdravotnická technika. Retrieved 8. 7. 2011 from the World Wide Web:

<http://www.sivak.cz/mechanicke-invalidni-voziky-k9/>

SONS. (2011). Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR. Retrieved 23. 6. 2011 from the World Wide Web: <http://www.sons.cz/rady.php>

TREND VOZICKARU. (2011). Nezisková organizace. Retrieved 7. 7. 2011 from the World Wide Web: <http://www.trendvozickaru.cz/pujcovna-kompenzacnich-pomucek/kompenzacni-pomucky>

WIDEX. (2011). Retrieved 21. 6. 2011 from the World Wide Web: <http://www.widex.cz/>